

Motion till riksdagen

1986/87:Jo534

Lars Leijonborg och Kerstin Ekman (fp)

Koscherslakt

Genom utformningen av den svenska slaktlagen från 1937 hindras några tusen judar och sannolikt många fler muslimer att utöva sin religion på det sätt de önskar. Nötkreatur får i Sverige inte slaktas på det sätt som dessa religioner föreskriver. Resultatet blir att kött måste importeras, vilket innebär att det blir 15–20 % dyrare än svenskt kött, trots att införselavgiften restitueras. Ett annat resultat blir säkert att många människor väljer att av praktiska och ekonomiska skäl inte leva i enlighet med de religiösa föreskrifter de egentligen skulle vilja leva efter.

Frågan om s. k. koscherslakt har tidigare mest förknippats med ortodoxa judar. Koscher är ett hebreiskt ord. Det har framkastats att förbudet mot koscherslakt, som intogs i slaktlagen 1937, präglades av de antisemitiska stämningar som fanns också i Sverige vid den tiden. De flesta judar i Sverige har ingen ambition att upprätthålla judisk tradition på detta område, men några tusen judiska trosbekännare tillämpar reglerna strikt. För dem skapar lagen praktiska olägenheter och de betraktar den, med rätta, som uttryck för diskriminering.

På senare år har det stått klart att slaktbestämmelserna i lagen från 1937, efter den omfattande invandringen till Sverige från muslimska länder, utgör ett bekymmer för avsevärt fler än de ortodoxa judarna. Också i muslimsk religiös tradition finns nämligen liknande bestämmelser. I ett brev till riksdagens ledamöter den 16 november förra året betecknar presidenten i Islamiska konfederationen i Sverige, Omar Bukhari, riksdagens beslut några dagar tidigare att inte upphäva förbudet mot ritualslakt (koscherslakt) som att riksdagen "frånga traditionen att värna om religionsfrihet". Muslimerna uppfattar, skriver han vidare, att beslutet "strider mot regeringsformens paragraf om religionsfrihet" och därför är ett "förtryckarbeslut". Vi delar president Omar Bukharis bedömning.

Den svenska slaktlagen kräver att djur bedövas innan de slaktas. Vid ritualslakt dödas djuret genom ett snabbt snitt med en mycket vass kniv i strupen. Genom blodtrycksänkningen förlorar djuret medvetandet på några sekunder. Huruvida ritualslakt skulle vara mindre barmhärtigt mot djuren än andra slaktmetoder är en mycket omdiskuterad fråga. Att pläga djur är något förkastligt också i andra kulturer än den svenska och många experter som studerat frågan har kommit till slutsatsen att ritualslakt är minst lika skonsamt för djuren som slakt med bedövning. Vid en konferens i London i höstas, refererad i The Daily Telegraph den 19 september 1986, som arrangerats av en brittisk djurskyddsorganisation, menade t. ex. en inkallad

expert, dr L M Gerlis, att ritualslacht var att föredra ur djurskyddssynpunkt framför de moderna slaktmetoderna.

Mot. 1986/87
Jo534

Också den svenske expert som studerat frågan, veterinärrådet Eric Skoglund, ger visst stöd åt den uppfattningen då han i sammanfattningen av sin reserapport från USA konstaterar att "tillämpad snittläggningsteknik, vilken är identisk för alla studerade metoder, inte medför några smärtreaktioner". Skoglund kommer emellertid till den samlade bedömningen att koscherslacht är sämre och oacceptabel ur djurskyddssynpunkt.

Många länder har lagstiftning som påminner om den svenska, men i de länderna görs vanligen undantag från bedövningstvånget då det föreligger religiösa motiv. Det är enligt uppgift bara i Sverige, Norge och Schweiz som koscherslacht inte kan förekomma.

Bakgrunden till den judiska inställningen kan spåras till Moseböckerna, men finns framför allt i den muntliga traditionen (Talmud). Bakom en del av bestämmelserna kan man finna ett medicinskt-hygieniskt motiv. Talmud lägger två aspekter på slakten. Den första är en djurskyddssynpunkt: Djuret skall åsamkas minsta möjliga lidande vid slakten. Den andra innebär att människor som äter av köttet inte skall riskera att bli sjuka av det. Därför får man endast slakta ett fullständigt friskt och oskadat djur. Om man upptäcker minsta fel på djuret eller på själva slaktmetoden förklaras köttet som otjänlig föda. Judarna menar att bedövningen kan skada djuret så att det inte kan anses helt friskt.

Det finns anledning att ställa detta stora intresse för hygien och djurhälsa i kontrast till rapporter i svenska massmedia om förhållanden vid svenska slakterier. Det omvittnas t. ex. att det relativt ofta händer att det skott med bultpistol som skall vara dödande inte tar. Vid den nyssnämnda konferensen i London refererades en undersökning som visade att det i en tredjedel av fallen inte räckte med ett skott. Bedövningen hade i många fall gjort djuren paralyserade, men de var vid fullt medvetande. I Sverige har skildrats hur grisar kastas i skållhett vatten efter avlivningen. I de fall skottet inte tagit blir döden en utdragen och plågsam process. I Sverige har det ju nyligen också kommit uppgifter om att självdöda djur används som djurföda.

Vi tillåter oss också i år att betvivla att det sätt på vilket våra slaktdjur behandlas före och vid slakten är skonsammare än koscherslacht. Vi har med stort intresse tagit del av veterinärrådet Skoglunds rapport, men finner den trots allt vara ett för dåligt beslutsunderlag i en fråga av så stor principiell vikt som denna.

Vi kan nämligen inte acceptera att detta i första hand är en djurskyddsfråga. För oss berör detta en av människornas mest grundläggande rättigheter: rätten att utöva sin religion i enlighet med samvetets bud. Det är visserligen så att det i andra folks kulturer finns sedvänjor som ligger så långt från svensk rättsuppfattning att de måste förbjudas i vårt land. Särskilt gäller detta skyddet av minderåriga. Men de föreskrifter om livsmedel vi nu diskuterar ligger enligt vår mening självklart inom det område som måste accepteras. De tolereras ju också i praktiskt taget alla andra länder i världen.

Denna fråga behandlades senast av riksdagen hösten 1986 efter en motion från vår sida. Jordbruksutskottet avstyrkte motionen och riksdagen biföll utskottets förslag. Enligt vår mening visade betänkanudet och kammardebat-

ten att denna fråga inte i första hand bör behandlas i jordbruksutskottet. Denna fråga gäller respekten för den i vårt land grundlagsfästa religionsfriheten. Motionen bör därför behandlas i konstitutionsutskottet.

Mot. 1986/87
Jo534

Det är, som vi framhöll redan i fjolårets motion 1985/86:Jo523, rimligt att tillåta koscherslakt också i Sverige. En sådan möjlighet bör öppnas genom en dispensbestämmelse i lagen. Sådan dispens bör ges när religiösa skäl åberopas.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till sådant tillägg till lagen (1937:313) angående slakt av husdjur att det genom dispens från lagen skall vara tillåtet med koscherslakt.

Stockholm den 26 januari 1987

Lars Leijonborg (fp)

Kerstin Ekman (fp)